

MAJ 2018

fobu[🦋] bladet

MODELLER & REDSKABER

Til evaluering for bestyrelsen og på det pædagogiske område

EVALUERINGSKULTUR

Opbygning af evalueringskultur i dagtilbuddet

FAGLIG VURDERING

Evaluering handler om faglig vurdering

CASES FRA PRAKSIS

Dagtilbuds arbejde med evaluering

TEMA

EVALUERING

Styrket fokus på evaluering i dagtilbud

Ifølge ny undersøgelse af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) fremgår det, at evalueringer i dag indgår i en vis grad i dagtilbuddenes praksis, og at der er en øget opmærksomhed på, hvordan evaluering kan bidrage til at styrke kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø og dermed børnenes trivsel, dannelse, læring og udvikling¹.

Nationalt er der kommet styrket fokus på betydningen af evaluering i dagtilbud via ”Stærke dagtilbud – alle børn skal med i fællesskabet” samt ”Master for en styrket pædagogisk læreplan”, der begge danner fundament for ændring i dagtilbudsloven med forventet virkning fra juli 2018. I Masteren vægtes, at evaluering skal være fagligt reflekteret, systematisk og meningsfuld for dagtilbuddene samt at evaluering- og dokumentationsmetoderne passer til formålet og til den pædagogiske praksis.

Men hvad er evaluering? I Master for en styrket pædagogisk læreplan og i Evalueringsinstituttet forstås evaluering som en ”systematisk tilbageskuende vurdering af sammenhængen mellem læringsmiljø og børns trivsel, læring og udvikling”².

Der findes mange måder at arbejde med evaluering på. En evalueringspraksis i dagtilbud beskrives af EVA som en kombination af de evalueringer, der finder sted i hverdagen i forbindelse med det pædagogiske arbejde, evalueringer på møder, som kan være en mere eller mindre struktureret dialog om det pædagogiske personales erfaringer og så de evalueringer, som understøttes af konkrete evalueringsredskaber.

For at sætte fokus på forskellige perspektiver af evaluering, er det temaet for dette fobu blad. Der er artikler som går i dybden med, hvad en evaluering er og består af fx om opbygningen af en evalueringskultur og om indholdet i faglige vurdering. Der er en artikel om forskellige evalueringsmodeller og introduktion til en af modellerne; SMTTE modellen. Der er også eksempel på, hvordan bestyrelsen kan bruge et årshjul til evaluering af bestyrelsens arbejde. Endelig er der to gode praksiseksempler på, hvordan man arbejder med evaluering ud fra forskellige perspektiver. Bladet indeholder derfor masser af indblik og inspiration til både det pædagogiske personale, leder og bestyrelse i forhold til evaluering.

Rigtig god læselyst.

Anders Zorck
Direktør i fobu

---

¹ Danmarks Evalueringsinstitut, 2018: *Evalueringsredskaber i dagtilbud*

² Danmarks Evalueringsinstitut, 2018: *Evalueringsredskaber i dagtilbud*

6 Evaluering handler om faglig vurdering

11 'Kammodel' og 'relations-skema' som evaluerings-redskaber på læreplans-temaer

15 Spændende kurser i fobu akademi

16 Opbygning af en evalue-ringskultur i dagtilbuddet

20 Evalueringsmodeller på det pædagogiske område

25 SMTTE gør pædagogisk praksis skarpere

28 fobu årsmøde 2018

29 Deltag i Børnenes Grundlovsdag 2018

30 Brug bestyrelsens årshjul til evaluering

35 Ny rapport om evaluering i dagtilbud

Evaluering handler om faglig vurdering

Siden den oprindelige pædagogiske læreplan kom i 2004, er evaluering sat højt på den pædagogiske dagsorden. Med forventet indførelse af den kommende nye, styrkede pædagogiske læreplan i sommeren 2018 kommer evaluering endnu højere på dagsordenen. Opbygning af en evalueringskultur og fokuseret arbejde med evaluering i dagtilbuddet er nemlig et centralt omdrejningspunkt i læreplanen.

TEKST: Dorthe Filtenborg Merot, pædagogisk konsulent, fobu

At arbejde med evaluering kan være en udfordrende opgave, og der kan være flere faldgruber forbundet med den. Dertil kommer, at valg og brug af evalueringsmetoder kan være vanskeligt ligesom selve det at skulle evaluere sig selv og sin egen praksis ikke nødvendigvis er en let øvelse for dagtilbuddet generelt eller den enkelte pædagogiske praktiker. At arbejde med evaluering er ej heller et fag på professionsuddannelsen, så den metodiske del skal ofte opfindes fra bunden i det respektive dagtilbud.

Tidsperspektivet spiller også en rolle, for det kræver både tid, kontinuitet og systematik at arbejde kvalificeret med evaluering. Kort sagt er evaluering en opgave, der er kommet for at blive i dagtilbuddet, men det er også en opgave med mange løsningsmuligheder og stor kompleksitet. Derfor er det vigtigt at forholde sig konstruktivt til evalueringsarbejdet, hvilket denne artikel vil forsøge at give indspark til.

Definition af evaluering

Grundlæggende kan det være nyttigt at definere og rammesætte begrebet

evaluering, så man er klar over hvad, det indeholder og heraf hvilke processer, der er forbundet med det. Et bud på en definition af evaluering er følgende:

Evaluering er en systematisk, kontinuerlig og faglig vurdering af sammenhængen mellem indsatsen i den pædagogiske praksis og de forudgående, opstillede læringsmål, hvor der undersøges om den ønskede effekt er opnået – og på hvilken måde dette er sket – i mindre eller højere grad.

For at kunne arbejde med evaluering er det en forudsætning, at man både har nogle opstillede mål og en praksis. Man kan ikke evaluere på mål alene eller på praksis alene – de to dele skal spille sammen, og der skal være en sammenhæng mellem dem.

Bindeleddet mellem mål og praksis i en evaluerende kontekst er pædagogisk dokumentation, som er synliggørelse

” **Man kan ikke evaluere på mål alene eller på praksis alene – de to dele skal spille sammen, og der skal være en sammenhæng mellem dem**

af udsnit fra praksis baseret på de opstillede mål. Pædagogisk dokumentation kan fremstå i en mundtlig, skriftlig eller visuel form, hvoraf det er de to sidstnævnte former, der anvendes i en evalueringsammenhæng. Man kan ikke lave en kvalificeret og brugbar evaluering på samtale eller dialog (mundtlig formidling) men kun på noget, der er konkret, synligt og målbart. Mundtlig dokumentation eksisterer kun i nuet for dem, der deltagende kommunikerer med hinanden og forsvinder så igen, hvilket ikke er særlig brugbart i forhold til evaluering, der kræver konkret materiale, som de involverede i den evaluerende proces systematisk kan forholde sig til. Man må hermed indsamle materiale i den løbende visuelle og skriftlige dokumentation, som udarbejdes via synliggørelse af udsnit fra praksis.

Visuel dokumentation kan fx være fotoserier af børns sociale læreprocesser eller plancher med tegninger og andet materiale, der viser udsnit fra en æstetisk, skabende læreproces. Skriftlig dokumentation kan fx være fortællinger fra et forløb eller beskrivelse af et projekt med fokus på børnenes viden, udsagn eller handlinger.

Sammenfattende kan man sige, at det pædagogiske personale, der skal evaluere sammen og blive klogere på om den ønskede effekt (på baggrund af de opstillede mål) er opnået – og på hvilken måde – skal have et fælles tredje i form af visuel eller skriftlig dokumentation at foretage deres vurdering ud fra. Man kan med andre ord kun evaluere på noget, der er dokumenteret.

Evalueringensbegrebet foldes ud

Diskussion og refleksion forveksles nogle gange med evaluering. De to dele sker givetvis i en evalueringproces, men der er ikke tale om en sammenfattende faglig vurdering eller konkluderende besvarelse, når man diskuterer eller reflekterer.

Med følgende fem udsagn bliver begrebet evaluering foldet yderligere ud:

- Evaluering handler om at blive klogere på kvaliteten omkring det man gør – altså handlinger udført i den pædagogiske praksis på baggrund af de opstillede mål
- Evaluering handler om kontinuerligt fagligt at vurdere effekter og resultater i forhold til den pædagogiske indsats baseret på viden, teori og mål
- Evaluering er en kontraktbindende handling, der i overvejende grad fremstår skriftligt sammenfattende og konkluderende
- Evaluering kan ikke ske kvalificeret på antagelser, formodninger eller "syns'ninger"
- Evaluering er afhængig af pædagogisk dokumentation i en visuel eller skriftlig form, der har en rød tråd til den faglige intention.

Evaluering handler hermed ikke om, at man i sit pædagogiske arbejde med

” Evaluering er ikke kun et punkt på den pædagogiske dagsorden én gang om året

faglig vurdering af effekter eller resultater placerer "skyld" (hos sig selv eller andre) eller "dømmer"

(sig selv eller andre) eller "retfærdiggør" handlinger eller mangel på samme. Evaluering handler ikke om at finde fejl eller bidrage til en "fejlfinderkultur". Og evaluering handler ikke om "mængder" eller "antal" som fx, at et bestemt antal ture med børnene er lig med god pædagogisk praksis.

Brugbar evaluering skal give faglig indsigt for de involverede og være et bidrag ind i tilgangen til at blive klogere på egen praksis, på børnenes udvikling og på kvaliteten af læringsmiljøets indhold. Evaluering er en metode, som skal give mening på alle niveauer, og det skal være en kontinuerlig, tilbagevendende aktivitet, der sættes den nødvendige tid og ramme af til i det formelle rum og med relevante deltagere. Evaluering er ikke kun et punkt på den pædagogiske dagsorden én gang om året. Netop fordi, det af de ovenfor beskrevne årsager kan være

vanskeligt at arbejde med evaluering, bør det være et punkt på alle møder (fx stuemøde, pædagogmøde, personalemøde, bestyrelsesmøde osv), så der skabes kontinuitet og grobund for en systematik og organisering af dokumentationsmaterialet, som anvendes i forbindelse med evalueringen.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) arbejder målrettet med evalueringsbegrebet i dagtilbud på alle tænkelige måder og udsender vejledningsmateriale, rapporter, forskningsresultater og inspirationsmateriale. I én af EVA's nyeste udgivelser, Rapporten "Evalueringsredskaber i dagtilbud", 2018, præsenteres erfar-

inger, metoder samt en fyldestgørende oversigt vedrørende konkrete evalueringsredskaber, der anvendes i større eller mindre omfang i de danske dagtilbud. EVA benævner i den nævnte rapport et "evalueringsredskab" som værende et redskab, der understøtter forberedelsen og/eller udførelsen af evalueringen og skelner i den sammenhæng mellem to typer af redskaber:

- Et refleksions- og analyseredskab hvor, spørgsmål eller overskrifter i evalueringsmaterialet besvares med en beskrivende tekst
- Et måleredskab, hvor spørgsmål i evalueringsmaterialet besvares ved hjælp af en skala.

Uanset valg af evalueringsredskab handler en evalueringsproces i høj grad om, at man som ansat i dagtilbuddet er i stand til at kunne se – og vurdere – sig selv udefra. Og har mod til at gøre det. At kunne formulere sine vurderinger på skrift og være i stand til at arbejde med egen faglighed og praksis både før, under og efter evalueringen er ligeledes en forudsætning.

Den oprindelige og den nye styrkede pædagogiske læreplan

I 2004 kom den oprindelige pædagogiske læreplan, hvori de danske dagtilbud for første gang formelt blev præsenteret for krav om evaluering. En læreplan, der med et skelet bestående af seks læreplanstemaer og krav

om dokumentation og evaluering, for første gang formulerede krav til dagtilbuddene om at vurdere effekten af tiltag og praksis baseret på opstillede, faglige mål. Henover hele år 2016 er der foregået et nationalt revisionsarbejde omkring den oprindelige pædagogiske læreplan. Revisionsarbejdet blev offentliggjort via Regeringens Aftalegrundlag medio 2017 på baggrund af Masteren (Master for en styrket pædagogisk læreplan, udgivet juni, 2016). Den nye styrkede pædagogiske læreplan forventes endelig udmøntet sommeren 2018 via ændring af Dagtilbudsloven. I denne kommer evaluering til at stå skarpt, som aldrig set før.

Markant gennemgående i forhold til det nævnte revisionsarbejde herunder Masteren fremstår kravet til dagtilbuddene om at arbejde med evaluering, hvor der blandt andet stilles krav om, at dagtilbuddet skal arbejde med opbygning af en evalueringskultur.

Evaluering har til formål at belyse hvordan, de pædagogiske processer på baggrund af de opstillede styrkede læreplansmål herunder læringsmiljøets betydning gør en forskel for, at børnene kan opnå optimal trivsel, dannelse, leg, læring og udvikling i deres dagtilbud.

Læreplanstema: Kommunikation og sprog

Den nye, styrkede pædagogiske læreplan har (ligesom den oprindelige læreplan) seks temaer som, dagtilbuddet beskriver sin faglige viden, mål og handleplan for pædagogisk praksis indenfor. Lokalt for dagtilbuddene ser disse ud på forskellige måder, men fælles er, at den konkrete pædagogiske praksis på baggrund af den faglige viden, målene og planen for handling er genstand for pædagogisk dokumentation og derpå evaluering. Et eksempel på faglig viden, pædagogiske mål og plan for handling i den pædagogiske praksis i et dagtilbud kan være som i det følgende:

Faglig viden

- Den sproglige udvikling herunder det at kommunikere er fundamentalt for barnets trivsel, dannelse, leg, læring og udvikling.
- Sprog læres i sammenhænge, der skal være interessante og meningsfulde for barnet
- Sprog læres ved at barnet interagerer, får konkrete oplevelser, erfaringer og gennem dialog.

Pædagogiske mål

- At barnet lærer at sætte ord på egne følelser, handlinger og hensigter
- At barnet kan kommunikere varieret ud fra dets alder- og udviklingsniveau
- At barnet bliver i stand til at forstå beskeder givet både individuelt og kollektivt
- At barnet løbende får udvidet sit ordforråd herunder at kunne tale sit modersmål
- At barnet lærer at kommunikere på en hensigtsmæssigt og positiv måde.

Plan for handling i den pædagogiske praksis

- Et tæt, anerkendende og forpligtende samarbejde med forældrene omkring barnet
- Arbejde med forløb og projekter ift sprog og kommunikation herunder i mindre grupper
- Have fokus på gentagelser, rutiner, legen samt inddrage temaet i hverdagspraksis
- Opsøge lokalområdets lokaliteter fx biblioteket og låne relevant litteratur m.m.
- Arbejde med sprogkufferter, rim og remser, læsning, synges m.m.

Evalueringens opgave

Evalueringens opgave er konkret via eksempler hentet fra dokumentationsmaterialet at stille skarpt på - og belyse effekten af - den faglige indsats herunder kvaliteten af den konkrete pædagogiske praksis sat overfor de

opstillede faglige intentioner, som er beskrevet indenfor målene.

Jo tydeligere de pædagogiske mål og den pædagogiske praksis (plan for handling) er formuleret, jo nemmere bliver det at arbejde med

dokumentationsmaterialet. For så ved man hvad, der skal sættes fokus på i det konkrete pædagogiske arbejde med børnene i forhold til synliggørelse af udsnit, der bruges i forbindelse med evaluering.

Evalueringsredskaber er en vigtig metode til at sikre sammenhæng mellem den pædagogiske læreplan og dagligdagen i institutionerne. I den integrerede institution Arveprinsessen Carolines Børneasyl i Aarhus benytter de sig af flere forskellige evalueringsredskaber. Hvilken afhænger af om det er en større eller mindre aktivitet. De bruger blandt andet Kammodellen og relationskemaer til at evaluere på det nuværende læreplanstema 'Sociale kompetencer', hvor børn skal lære at indgå og agere i forskellige sociale relationer.

'Kammodel' og 'relationsskema' som evalueringsredskaber på læreplanstemaer

TEKST: Michelle Estelle Ringgaard Rivas, kommunikationskonsulent, fobu

For dagtilbudslederen og det pædagogiske personale i Arveprinsesse Carolines Børneasyl er formålet med evaluering, at alle børn har så god en trivsel, som de overhovedet kan have. Og at det pædagogiske personale arbejder ud fra den pædagogiske praksis, der passer til børnenes nærmeste udviklingsstrin, så børnene udvikler sig bedst muligt. For dagtilbudsleder Mette Langhein-Winther er det vigtigt hele tiden at reflektere over, hvordan de evaluerer og hvilke evalueringsredskaber de bruger. Derfor benytter de sig af forskellige redskaber og metoder, der passer til de aktiviteter, der skal evalueres på.

”Pædagoger og børn er i konstant udvikling og pædagoger evaluerer jo hele tiden. Det sker mange gange uden, at det bliver skrevet ned, men ofte har vi også brug for at stoppe op og reflektere over, om vi nu gør det, som vi tror, at vi gør. Får vi nu det hele barn med? Og dér er den skriftelige evaluering vigtig. Her sikrer vi os, at vi ikke overser noget i vores praksis” fortæller Mette Langhein-Winther, dagtilbudsleder i Arveprinsesse Carolines Børneasyl.

Kammodellen til større aktiviteter

I Arveprinsesse Carolines Børneasyl har de venskabsgrupper i både vugge-

gruppen og børnehavegruppen, som tager udgangspunkt i Mary Fonden og Red Barnets antimobbeprogram 'Fri for mobberi'. Vuggestuegruppen kører venskabsgrupperne hele året med de ti ældste børn, hvor de i børnehavegruppen har to årlige forløb – ét om foråret og ét om efteråret/vinter.

”Til vores venskabsgrupper brugte vi de første mange gange Kammodellen indtil det pædagogiske personale havde fået projektet ind under huden” fortæller Mette Langhein-Winther.

'Kam' står for Kontekst, Antagelser og Mekanismer, som er modellens tre fokusområder. Man arbejder med de tre fokusområder inden og efter aktiviteten. Inden udfyldes et skema med fokus på 1) mål, 2) hvad aktiviteten skal bidrage med, før målene bliver opfyldt og 3) hvilken viden evalueringen skal bidrage med og hvad denne viden skal anvendes til. Efter aktiviteten evaluerer man med endnu et skema. Det har fokus på 1) hvad der virkede, 2) for hvem det virkede, 3) hvilke omstændigheder der enten fremmede eller hæmmede resultaterne og 4) den vigtigste erfaring, der kan tages med i planlægningen af næste aktivitet.

For Mette Langhein-Winther er det tydeligt, at evalueringerne skaber en refleksion over den pædagogiske

Arveprinsessen Carolines Børneasyl ligger i Aarhus og har eksisteret siden 1836. Dengang blev det Danmarks anden daginstitution, som på et tidspunkt rummede 80 børn og kun én asylmoder, Madam Uth.

Institutionen ligger i en gammel villa fra 1919, hvor vuggestuen har sin egen base og børnehavebørnene kan færdes frit i hele huset.

Institutionen rummer ca. 24 børn mellem 0-2 år og ca. 40 børn mellem 3-6 år. Institutionen har 15 pædagoger og pædagogmedhjælpere ansat.

praksis, når pædagogerne løbende ændrer udførelsen af de forskellige aktiviteter. Både i forhold til den aktuelle børnegruppe, men også ud fra, hvad tidligere erfaringer har vist.

Relationskemaer til kortlægning af børnene

I Arveprinsesse Carolines Børneasyl benytter de sig også af relationskemaer, som de udfylder på hvert barn. Her udfylder pædagogerne hver tredje måned et skema, hvor barnets primære pædagog tildeler det enkelte barn max to ud af fire farver.

Rød gives til de børn som pædagogen har et helt specielt forhold til. Grøn gives til de børn, som pædagogen har et almindeligt godt forhold til, men som ikke er 'røde'. Den grønne farve er den, som de fleste børn får tildelt. Pædagogerne giver den blå farve til de børn, som ikke kontakter dem og/eller som pædagogen heller ikke selv kontakter så ofte. De børn som udfordrer pædagogen, får tildelt den sorte farve. Ifølge Mette Langhein-Winther er det især de 'blå børn', som man skal være opmærksom på, da de lettere kan gå under radaren i forhold til fx de 'sorte', der ofte kræver stor opmærksomhed i en børnegruppe.

"Relationskemaerne giver os et meget ærligt øjebliksbillede af pædagogernes situation med

hvert enkelt barn i deres børnegruppe. Det gode ved skemaerne er, at i det øjeblik vi får talt om det på vores stue- eller personalemøder, bliver vi særligt opmærksomme på det barn, og så kan vi alle handle med det samme til forskel for metoder, som kræver længere udredninger. Det gør det til et virkelig effektivt evalueringsredskab" fortæller Mette Langhein-Winther.

Selvom det kan være et tidskrævende arbejde, bliver det prioriteret af både ledelse og pædagoger. Tidligere har Mette Langhein-Winther foreslået personalegruppen at holde pause med skemaerne, men da det pædagogiske personale havde et stort ønske om at fortsætte arbejdet med

skemaerne, grundet de gode resultater, lyttede Mette Landhein-Winther til personalet. I dag bliver skemaerne fortsat prioriteret af alle.

Klæd det pædagogiske personale på

For at sikre, at institutionens pædagogiske personale er klædt fagligt på i forhold til den styrkede pædagogiske læreplan og de seks læreplanstemaer, har institutionen booket fobus pædagogiske konsulent til at holde et kursus om netop dette, hvor de også kommer omkring evaluering som et emne.

3 GODE RÅD fra Arveprinsesse Carolines Børneasyll

- 1 Vi er alle forskellige.** Husk at selvom man evaluerer på projekter, så anskuer vi tingene forskelligt. Det betyder, at én evaluering ikke nødvendigvis kan bruges af en anden, hvis forståelsen af evalueringerne ikke er ens.
- 2 Fastlås jer ikke i evalueringen.** Handl også ud fra den givne situation og lad jer ikke fastlåse af en tidligere evaluering. Det er vigtigt at bruge viden fra evalueringerne i fx planlægningen af en aktivitet, men husk også at handle ud fra den givne situation. Vi er alle i bevægelse, og derfor kan mange ting ændre sig løbende.
- 3 Evaluering er et internt redskab.** Vær opmærksom på, at den viden man finder frem til i evalueringer nogle gange kan være personligt for det personale, som har været involveret i projektet og derfor er det vigtigt at huske, at det er okay, at nogle dele af evalueringer kan blive mellem de parter, der har evalueret. Evalueringer må aldrig bruges til at dunke hinanden oven i hovedet med.

De fleste kurser
i fobu akademi er
GRATIS for
fobu medlemmer

Er du og dine kolleger tilmeldt de **spændende kurser** i fobu akademi?

Skynd dig ind og tilmeld dig...

Ledernetværksmøder for de private dagtilbud

Ledermøder på tværs af dagtilbudstyper og kommuner

Bestyrelseskursus

- bestyrelsens arbejde i dag- og fritidstilbud

Ledermøder for fritidstilbud

Børn og skilsmisse

- pædagogiske perspektiver på skilsmissebørn i praksis

LUS

- redskaber til at holde den gode LUS

Vanskelige samtaler

- tjenstlige samtaler og sygefraværssamtaler

Den nye styrkede pædagogiske læreplan

SMTTE

- et redskab til udvikling af dag- og fritidstilbuddets faglighed

Evalueringskultur i dag- og fritidstilbud

Faglig ledelse

Håndtering af sygefravær

Ledernetværksmøder for klyngeledere

Læs mere og tilmeld jer på www.fobu.dk/akademi

Opbygning af en evalueringskultur i dagtilbuddet

Det er ikke nok bare at tale sammen i personalegruppen om hvordan, den pædagogiske praksis er gået og så tro, at man evaluerer. Det er heller ikke nok at have punktet "evaluering" på dagsordenen til et personalemøde, og så har man sikret sig, at evalueringskravet er overholdt. At arbejde professionelt og kvalificeret med evaluering betyder, at det skal være en hyppig, tilbagevendende aktivitet og kontinuerlig del af dagtilbuddets faglige kultur.

TEKST: Dorthe Filtenborg Merot, pædagogisk konsulent, fobu

” **Det skal i princippet være lige så naturligt at evaluere sine pædagogiske processer fra praksis, som at planlægge, udføre eller dokumentere dem**

Fokuspunkterne i fundamentet til den nye, styrkede pædagogiske læreplan er omdrejningspunkt for dagtilbuddets opstilling af (lærings)mål, plan for pædagogisk handling, konkret praksis, synliggørelse af udsnit fra praksis (dokumentation) samt evalueringen. Fokuspunkterne, der er præsenteret i Masteren (juni 2016), handler om det gode børneliv, hvor børnene må sikres medbestemmelse og indflydelse på eget (institutions)liv. Om at skabe læringsmiljøer af høj kvalitet. Om legens indhold og betydning. Om børn i udsatte positioner. Om overgange og sammenhæng i børns liv samt om en styrkelse af forældresamarbejdet i hverdagspraksis.

På baggrund af fokuspunkterne i fundamentet samt ud fra seks læreplanstemaer og to tværgående mål om læringsmiljøet formulerer dagtilbuddet sin styrkede læreplan. I denne beskrives også perspektiver omkring evalueringens del. Der præsenteres en definition af evalueringens begreb, valg af metoder og evalueringsredskaber, eksempler på dokumentationsmateriale til brug for evalueringen, målgrupper for evalueringen, deltagernes rolle i forbindelse med evalueringens arbejde, eksempler på handlinger på baggrund af evalueringens konklusioner osv. Med andre ord, kan man sige, at dagtilbuddet skal beskrive det indhold og den kultur, der er omkring evalueringens arbejde.

Ramme for en evalueringens kultur

Det skal i princippet være lige så naturligt at evaluere sine pædagogiske processer fra praksis, som at planlægge, udføre eller dokumentere dem. Erfaringerne med evalueringens arbejde i en del dagtilbud er imidlertid, at det kan være udfordrende når, man kommer til evalueringens fase. Det er ofte vanskeligt for det pædagogiske personale at undersøge resultater og effekter omkring sig selv og opnå valide vurderinger, som ikke er subjektive og derfor let ender med at være antagelser og formodninger fremfor faglige vurderinger med en valid substans. Der kan opstå ”blinde pletter” hvor, man som både pædagogisk organisator, planlægger, praktiker, dokumentator – og som den, der evaluerer – er for involveret i de forskellige roller, så evalueringens rolle mudres til, og man hermed har vanskeligt ved at udføre en kvalificeret, faglig vurdering af effekter, resultater og målopfyldelse. Måske opstår der også en tendens til

at pynte på resultatet og ikke være tilstrækkelig faglig objektiv i vurderingen.

Evaluering er en professionel opgave og handling, der skal give mening og være brugbar.

Faldgruber i en evalueringens praksis

”Vores evaluering her i institutionen viste desværre, at vi ikke levede op til vores opstillede pædagogiske mål om at gøre børnene skoleparate – og det lykkedes os ej heller i det ønskede omfang at få arbejdet målrettet med løsning af konflikterne i børnegruppen”.

Denne vurdering kan i princippet (desværre) godt være sand, og den lægger helt sikkert op til en pædagogisk handleplan for den pædagogiske praksis, men den er sjældent set i evalueringssammenhæng, for det er nemlig vanskeligt at konkludere og skrive negativt om sig selv. En anden faldgrube i forhold til at undersøge noget i forbindelse med en evalueringens proces er, at man kan ”manipulere” med svarmulighederne, så man på den ene side får et – forventet på forhånd – godt resultat, men på den anden side får et unuanceret resultat og ubrugbart materiale i forhold til opfølgende handling. Et eksempel på dette er i det følgende hentet fra et dagtilbud, hvor ledelsen udsendte et spørgeskema til forældrene hvori, de skulle besvare spørgsmål omkring deres oplevelse af barnets trivsel.

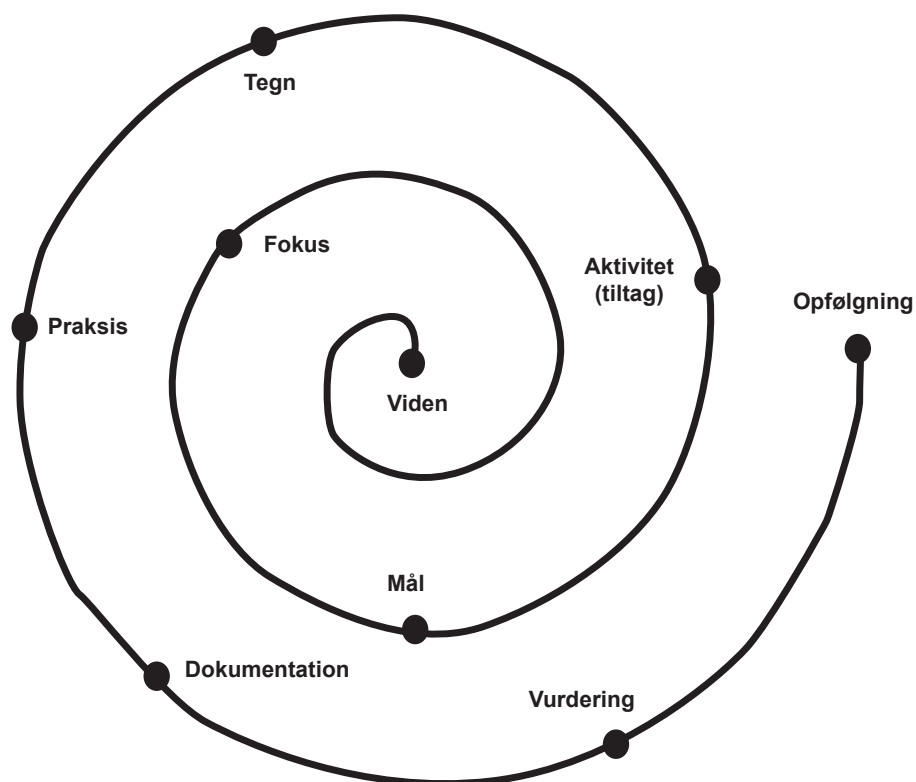
Kære forældre. Dette er en brugerundersøgelse, vi gerne vil invitere Jer til at deltage i. Undersøgelsens svar skal indgå i et evalueringens materiale, vi vil bruge for at belyse børnenes trivsel her i institutionen. Vi vil bede Jer om at sætte X udfor det svar, I oplever, passer bedst ift spørgsmålet:

Hvordan oplever I som forældre, at Jeres barn generelt trives i institutionen?

1. Mit barn trives generelt godt
2. Mit barn har en god hverdag med fin trivsel
3. Mit barn har det godt og trives

Uagtet hvilket svar, der vælges af de adspurgte forældre, er resultatet positivt, men det er også ubrugeligt og giver ingen mening. Pointen er, at det pædagogiske personale skal finde ud af, hvad det præcis er, de vil undersøge og blive klogere på når, evaluering tages i brug. Der skal rammesættes en målgruppe for evalueringen og hvilken metode samt evalueringsredskab, som skal anvendes, og hvem der er målgruppe for evalueringens resultat herunder hvilke overvejelser, man har omkring mulige handlinger. Og frem for alt er det vigtigt, at man ikke falder i fælden hvor, "politiet undersøger sig selv".

En god, brugbar evaluering skal beskrive, at:

- Børns trivsel, leg, læring og udvikling ikke sker af sig selv men fordrer et fagligt, velfunderet pædagogisk personale, der kan/vil/gør en forskel
- Det pædagogiske personale har viden om børns behov og udvikling og er i stand til at organisere, tilrettelægge og udføre en pædagogisk praksis, der understøtter denne viden
- Der er forskel på pasning og udvikling af børn
- Børn bliver set, hørt og anerkendt

Evaluering af læringsmiljøet

Den nye, styrkede pædagogiske læreplan har én af sine fornemste opgaver i at skulle understøtte og tydeliggøre det kvalificerede samspil mellem de strukturelle parametre og proceselementerne. At sætte en retning for skabelsen af et godt læringsmiljø. Dagtilbuddets strukturelle parametre handler om de fysiske rammer, rummets indretning og brug, normering og drift samt organisering og brug af det pædagogiske personales kompetencer. Proceselementerne handler om det empatiske og relationelle samspil mellem børnene (indbyrdes), det pædagogiske personale (indbyrdes) det pædagogiske

personale og børnene (indbyrdes) samt det pædagogiske personale og forældrene (indbyrdes). Et læringsmiljø med høj kvalitet har en høj grad af kvalificeret samspil mellem de to dele og er genstand for pædagogisk dokumentation og brugbar evaluering. Med udgangspunkt i følgende case beskrives hvilke dele, der indgår i en evalueringsproces, som blandt andet handler om de strukturelle parametre og proceselementer og hvordan, de to dele interagerer i et kvalificeret samspil. Evalueringsprocesser indgår som en vigtig del i opbygningen (og vedligehold) af dagtilbuddets evalueringskultur.

Case: *Det pædagogiske personale i en vuggestue har en pige, M, på 1 år og 10 måneder, som de oplever henover en længere periode, forholder sig passivt ift. leg med de andre børn, har en negativ kontakt til de andre børn, tager de andre børns legetøj, bider de andre børn samt generelt har udfordringer ved at rumme modstand, vejledning, anvisning eller irrettesættelse fra de voksne.*

Viden

Det pædagogiske personale har en teoretisk, faglig viden omkring småbarnets normale adfærd, der fortæller, at det – som udgangspunkt – er normalt, at småbørn herunder M periodevis i sit vuggestueliv kan have passiv, negativ eller konfliktfuld interaktion med andre børn eller voksne. Personalet ved også – erfaringsmæssigt fra tidligere praksis med tilsvarende cases - at en målrettet pædagogisk indsats antageligt vil have en positiv effekt på M og vil kunne bidrage til en gunstig ændring i hendes adfærd.

Fokus

Det pædagogiske personale vil fokusere på at inkludere M i børnefællesskabet samt organisere læringsmiljøet ift. rummets indretning og brug med henblik på M's relationelle adfærd og leg.

Mål

Det pædagogiske personale opstiller tre mål for, hvad de ønsker, M skal opnå. Mål 1: Positive legerelationer med de andre børn. Mål 2: Bedre trivsel. Mål 3: Stimulering af evnen til empati.

Aktivitet (tiltag)

Det pædagogiske personale beslutter fire konkrete aktiviteter og tiltag, der skal udføres i praksis. De vil lave aktiviteter med børnene herunder M i opdeltede, mindre grupper, inddrage særligt dukkekrogen i forbindelse med børnenes og M's lege, tage initiativ til vokseninitieret leg omkring særligt rolleleg samt invitere til udvidede forældresamtaler med M's forældre.

Tegn

Det pædagogiske personale vil kigge efter tegn på, hvordan M lykkes (på hvilke måder) med at få positive og tætte relationer til de andre børn, ophører med at bide og at, M fremstår med generel højere trivsel. Også forældrenes samarbejdsrelation omkring M vil være et opmærksomhedspunkt.

Praksis

Det pædagogiske personale vil som rollemodel overfor M være nærværende, anerkendende, inkluderende, imødekommende og understøttende samt være verbalt og kropsligt anvisende, så M kontinuerligt er klar over, hvad der forventes af hende, og hvordan en god og positiv adfærd er. Personalet vil positionere sig ift. M og sikre en kontinuerlig voksenkontakt omkring M.

Dokumentation

Det pædagogiske personale vil løbende udarbejde plancher (fotos + beskrivelser) af forskellige legerelationer, M indgår i, nedskrive forskellige observationer omkring M's adfærd m.m. samt udarbejde forberedende materiale til brug ved forældresamtalerne.

Vurdering

Det pædagogiske personale vil via refleksions-, analyse-, og måleredskaber vurdere effekten af de besluttede aktiviteter (tiltag) udført i praksis samt analysere dokumentationsmaterialet.

Opfølgning

Det pædagogiske personale vil beslutte, hvad vurderingen giver anledning til af nye mål, nye aktiviteter (tiltag) samt justeringer af praksis.

Evalueringsmodeller på det pædagogiske område

TEKST: Bitten Marx Jørgensen, organisationskonsulent, fobu

Når man beslutter sig for at lave en pædagogisk indsats, som skal have en virkning på nogle børn, kan man benytte sig af en virkningsevaluering. En virkningsevaluering bruges, når vi har en idé om, at en indsats er noget, vi gør for at opnå et mål. Udgangspunktet for en virkningsevaluering, er den vej, vi forestiller os, der er mellem de aktiviteter, vi gennemfører, og de mål vi ønsker at opnå. Her har man brug for en model, og i den forbindelse er SMTTE-modellen meget brugbar.

Evalueringsmodeller

Der findes mange evalueringsmodeller, der alle bruges til noget forskelligt. Der er *effektevaluering*, *målopfyldelsesevaluering*, *brugerorienteret evaluering* og mange andre. På dagtilbudsområdet (det pædagogiske/didaktiske felt) kan fremhæves *målopfyldelsesevaluering* og *virkningsevaluering*.

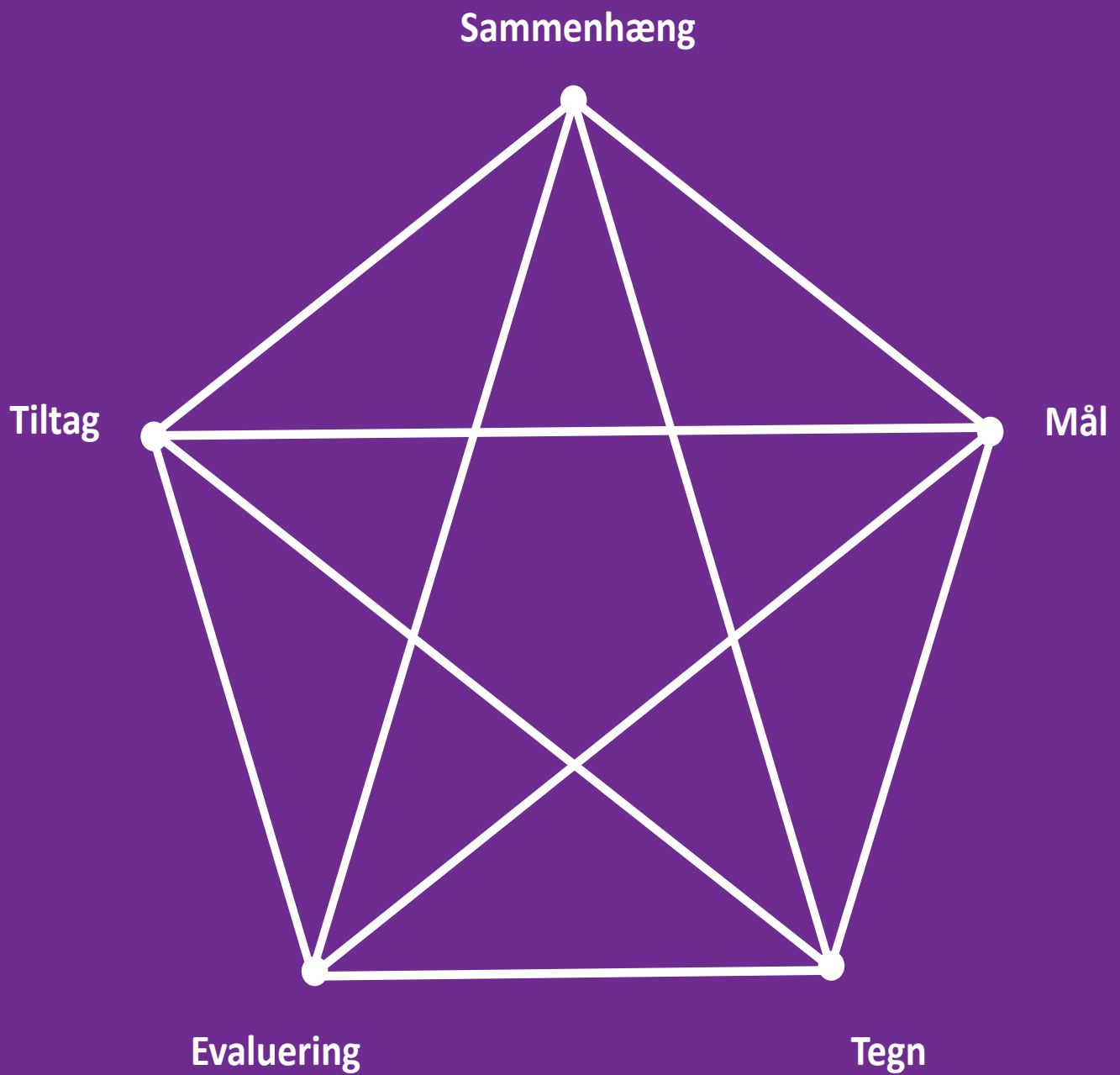
EVA (Danmarks Evalueringsinstitut) bruger fx *virkningsevaluering*, når de undersøger virkningen af sprogstimuleringsindsatser i dagtilbud eller indsatser til at modvirke negativ social arv. *Målopfyldelsesevaluering* forholder sig kun til, om et opsat mål er nået. Den forholder sig ikke til processen frem til målet. Ønsker man fx at evaluere sine personalemøder, kan en enkel *målopfyldelsesevaluering* bruges. Her er det vigtigt at beskrive målet med et punkt/en drøftelse. Det kunne være at beslutte, hvilket læreplanstema, man skal arbejde med i de kommende tre uger. Her er det let at evaluere, om målet blev nået, da man efter mødet kan spørge: Fik vi taget den beslutning, vi skulle? Et andet eksempel kan være, at man vil måle på, om børnene, efter at vi har arbejdet med former og figurer, kan genkende

en firkant, trekant og cirkel. Kan de det? Ja eller nej.

I det hele taget er opstilling af evalueringskriterier meget vigtigt, når man skal evaluere. På dagtilbudsområdet er der love, bekendtgørelser, pejlemærker og alle mulige andre styringsdokumenter, der fastlægger evalueringskriterier for os. Men vi skal også kunne opstille evalueringskriterier for vores egen pædagogiske praksis.

SMTTE som evalueringsmodel

I arbejdet med pædagogiske indsatser, er *virkningsevaluering* meget brugbar, da en virkningsevaluering kan undersøge, hvilken virkning en indsats har, og hvilke forhold der undervejs havde indflydelse på virkningen. Forholdene kan også kaldes moderatører. I en *virkningsevaluering* vil man gøre meget ud af at opstille det, man kalder programteori eller indsats-teori. Det vil sige, at på baggrund af den viden, vi har indsamlet/læst, sætter vi følgende i værk med henblik på at opnå virkning X. I den sammenhæng kan SMTTE-modellen anvendes, hvis man gør meget ud af at beskrive sin indsats og evt. teorien/antagelsen bag.

SMTTE-modellens fem elementer er: Sammenhæng, Mål, Tiltag, Tegn og Evaluering. Figuren illustrerer, hvordan alle dimensioner af modellen på systemisk vis er indbyrdes afhængige. Når du arbejder med, reflekterer over og anskuer et enkelt af elementerne, vil det have konsekvenser for de øvrige fire dimensioner af modellen (Uldall L., Uldall Consult ApS, 2010).

Her er et eksempel på, hvordan man kan bruge SMTTE-modellen som virkningsevalueringsmodel. En børne-

have har anvendt SMTTE-modellen til evaluering af et inklusionsprojekt, hvor de har arbejdet med to

førskolegrupper med afsæt i bogen 'Lyt til løven' af Lotte Salling og Emmamaria Vincentz.

Sammenhæng

Hver dag mødtes grøn og blå stue til samling på grøn stue. På begge stuer var der børn i skolealderen (5-6 år). På grøn stue var der børn indenfor normalområdet, mens børnene på blå stue hørte under minigruppen (specialgruppen). Minigruppen arbejdede til daglig med en struktureret pædagogisk indsats, for at skabe rytme, forudsigelighed og stabilitet.

Formålet var at forberede begge "skolegrupper" på at være sammen i større grupper og at skabe inklusion og relationer på tværs.

Med udgangspunkt i bogen: "Lyt til løven" af Lotte Salling og Emmamaria Vincentz* arbejdede grupperne med yoga og remser. Yoga til børn er nemlig tilpasset børns voksende kroppe og opmærksomhedsniveau og handler især om at eksperimentere med og udforske kroppen. Det understøtter barnets udvikling, glæde ved bevægelse, kropsbevidsthed og koncentration.

Remserne hjælper børnene med at komme bedre ind i øvelserne ved at danne billeder og skabe historier i bevidstheden og skærpe udholdenheden. Remsernes rytme understøtter sprogets og stavelsernes rytme, og gør det sjovt og legende at bruge sproget.

Mål

Målet om inklusion og relationer tog udgangspunkt i de seks læreplanstemaer:

Det teoretiske afsæt var, at småbørnsudvikling og læring er forbundet med en kropslig og sanselig tilgang til verden. Små børn oplever ved at rette deres sanselighed mod detaljer, kombineret med direkte kontakt og berøring. De søger oplevelser, nydelse og glæden ved at forstå ting. De oplever med kroppen og registrerer det omgivende miljø med sanserne.

Dette er hovedpointerne ved at bruge yoga og remser som afsæt. Desuden parrer det opmærksomheden og giver mulighed for dialog/relationer med andre.

Tiltag

Med afsæt i "Lyt til løven" sigtede pædagogerne på at skabe inspirerende samspil mellem børnene.

Begge stuer mødtes hver formiddag til samling på grøn stue. Her blev der læst op af bogen samt lavet yogaøvelser til remserne.

Desuden planlagde pædagogerne en fælles udflugtsdag hver torsdag. På udflugtsdagen havde hvert barn en rygsæk med et ark med en yogaøvelse og en remse, som de havde lært i ugens løb, en madpakke og en siddepude.

På selve turen fandt de små pladser, hvor de kunne lave yoga i naturen. De lærte hinanden den øvelse og remse, de hver især havde med og snakkede om, hvordan øvelserne lignede ting i naturen. De lavede bl.a. "træet", som er en yogastilling.

Illustration af Lea Letén

Tegn

Pædagogerne var opmærksomme på at se, om børnene følte sig godt tilpas i hinandens selskab. De så blandt andet efter tegn på, om børnene lærte grundlæggende sociale spilleregler, herunder om de forstod at give plads, og respektere egne og de andre børns meninger og holdninger.

Pædagogerne holdt også øje med, om børnene lyttede, samarbejdede, førte dialog med andre børn, skabte relationer, var nysgerrige og troede på sig selv.

Evaluering

Undervejs så pædagogerne tegn på den udvikling og adfærd hos børnene, som de sigtede efter. Især ved de daglige samlinger, hvor børnene opholdt sig i samme rum, blev pædagogerne positivt overraskede over at se, hvor hurtigt børnene i minigruppen (blå stue) fangede spillereglerne ved de daglige samlinger.

Endvidere så pædagogerne, at børnene fra blå stue selv lavede legeaftaler med børnene fra grøn stue, ligesom børnene også deltog i hinandens lege på legepladsen.

De evaluerede ligeledes ud fra hvert læreplanstema:

- Alsidig personlig udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

I sidste ende evaluerede hver enkelt pædagog også på sig selv. Hvordan bidrog jeg selv i projektet? Hvordan var min relation til børnene? Hvordan var min relation og kommunikation til de andre voksne?

Litteratur

Har du større interesse i området og ønsker at læse mere om evalueringsmodeller, anbefales nedenstående litteratur:

Hanne Kathrine Krogstrup, 'Evalueringsmodeller', 3. udgave, Hans Reitzels Forlag, 2016

Peter Dahler Larsen, 'Selvevalueringens hvide sejl', Syddansk Universitetsforlag, 2012

Peter Dahler Larsen og Hanne Kathrine Krogstrup, 'Nye veje i evaluering', Academica, 2009

*Lotte Salling og Emmamaria Vincentz, 'Lyt til løven', Carlsen, 2015 (Illustrator Lea Letén)

SMTTE gør pædagogisk praksis skarpere

Den 1. august 2016 fik Bellahøj Fritidscenter overdraget Rødkilde KKFO (kommunal institution) som siden har heddet FI ved Rødkilde Skole – La Bella.

FI ved Rødkilde Skole – La Bella har i dag tre afdelinger. Afdelingen ved skolen har ca. 95 børn fra 0. klassetrin. Afdelingen på skolen har ca. 166 børn fra 1.-3. klassetrin og den sidste afdeling har ca. 105 børn fra 1.-3. klassetrin.

Der er ca. ansat 37 pædagoger, hvoraf størstedelen er på deltid og enkelte på fuld-tid.

I fritidsinstitutionen La Bella i Vanløse/Brønshøj har de mange projekter på tværs af fritidsinstitutionen og skolen. Her bruger de systematisk SMTTE modellen som et planlægnings- og evalueringsredskab til at skabe høj kvalitet af pædagogisk praksis. Det er med til at sikre den bedst mulige udvikling, trivsel og læring for børnene.

TEKST: Michelle Estelle Ringgaard Rivas, kommunikationskonsulent, fobu

---

På La Bella arbejder pædagoger og lærere sammen og bruger systematisk SMTTE fra idéfase til evaluering af forskelligartede projekter. Tidligere har de gennemført projekter med afrikansk dans og trommer, fortællerværksteder med bevægelse og kreative aktiviteter, cirkustema, sanseforløb samt et projekt med fokus på international børnesolidaritet, hvor de til projekterne brugte SMTTE til at konkretisere og blive skarpe på deres pædagogiske praksis.

”I starten arbejdede vi med SMTTE udelukkende som evalueringsmodel, men vi fandt hurtigt ud af, at det var svært for os at lave en konkret og brugbar evaluering, hvis vi ikke var helt klare på

planlægning og specifikke mål. Det blev tydeligt for os, at vi får mest ud af SMTTE ved at bruge den gennem hele processen som et planlægnings- og evalueringsredskab” fortæller Laura Krogh Jensen, afdelingsleder på La Bella.

Erfaringer og opmærksomhedspunkter bliver tydelige

SMTTE gør både planlægningen og udførelsen af projekterne mere overskuelig. Modellen er med til at systematisere og konkretisere, så det bliver lettere at trække på de erfaringer og opmærksomhedspunkter, pædagoger og lærere løbende tilegner sig og skal være bevidste om i resten af processen og i planlægningen af nye projekter.

”Vi planlagde engang et projekt for en gruppe nye børn, hvor de skulle rundt i forskellige værksteder. Vores tanke var, at det var en god måde at ryste dem sammen på. Men ved at få systematiseret og konkretiseret processen og ikke mindst se på børnenes reaktioner gennem vores arbejde med SMTTE, viste evalueringen, at timingen ikke var optimal for børnene. De var simpelthen ikke trykke nok, hverken på fritidsinstitutionerne eller i skolen. Det betød at vi næste gang lagde projektet senere på året, hvilket gjorde det meget mere vellykket” fortæller Laura Krogh Jensen.

Også når der kommer nye børn i institutionen bruger de SMTTE. Her starter de med at kigge på børnegruppen, og vurdere hvilke behov de har, hvad børnene har brug for samt hvilke indsatser og mål, der er relevante for gruppen. Det er altid vigtigt at reflektere over egen praksis og holde fokus på kernen – og det hjælper SMTTE med.

Tid kan være en knap ressource

Da projekterne er på tværs af skolens klasser og skole og fritidsinstitution, holder fritidsinstitutionens pædagogiske personale planlægningsmøder med lærerne. Grundet lærernes arbejdstid er forberedelsestid en knap ressource. Det betyder, at pædagogerne sommetider må gå fra i fritidsinstitutionens børnetid og deltage i møder på skolen. Alligevel bliver det prioriteret højt af flere grunde:

”Både skolen og fritidsinstitutionen ønsker et ligeværdigt samarbejde mellem pædagoger og lærere, og ingen af os ønsker, at pædagogerne fungerer som turreller såkaldte radiatorpædagoger, hvor vi blot hopper med som ekstra hænder i skolens tid. Det får børnene ikke det maksimale

ud af. Vi skal i stedet sørge for, at kvalitetssikre den pædagogiske praksis for børnenes skyld og derfor er det vigtigt, at pædagogerne er med fra start til slut i planlægning, udførelse og evaluering af projekterne” fortæller Susanne Vogelius, institutionsleder på La Bella.

Udover at SMTTE fungerer som et redskab til planlægning og evaluering, er det ligeledes et brugbart redskab til dokumentation, det pædagogiske tilsyn, arbejdet med overvejelserne der ligger bag praksis samt et redskab til pædagogisk læring for både børn og pædagoger. Både Susanne Vogelius og Laura Krogh Jensen understreger, at det selvfølgelig er vigtigt at prioritere evalueringssiden – både den løbende og den afsluttende, da det er her, læringen til det næste projekt kommer til syne.

Et dynamisk redskab

Både Susanne Vogelius og Laura Krogh Jensen fortæller samstemmende, hvor fantastisk det er at se målene blive opfyldt gennem børnenes udvikling. De fortæller samtidig, hvordan SMTTE også løbende får nye idéer til aktiviteter og praksis til at springe frem gennem den læring og de erfaringer, som pædagogerne opnår gennem projekterne.

”Vi kan rigtig godt lide at arbejde med SMTTE, fordi det ikke er en rigid model. Vi arbejder med mennesker som konstant udvikler og ændrer sig, og det imødekommer SMTTE, da modellen også løbende kan ændres og tilpasses, så den altid er anvendelig i praksis” fortæller Laura Krogh Jensen.

Susanne Vogelius fortsætter:

”Ja, vi har et job, hvor der er masser af bevægelse hos børn, forældre og pædagoger. Vi forandrer

os jo, og derfor skal vi også kunne tilpasse vores praksis løbende. Når vi evaluerer projekterne både løbende og ved projekternes afslutning, så giver SMTTE virkelig mulighed for at få øje på, hvorfor vi gør, som vi gør” fortæller Susanne Vogelius.

SMTTE som redskab til at samle det fælles pædagogiske grundlag

Udover at bruge SMTTE som en planlægnings- og evalueringsmodel, bruger La Bella også modellen til at arbejde med pædagogikken. Med fritidsreformen i august 2016 blev den selvejende fritidsinstitution udvidet til også at rumme de børn og personale, som frem til reformen hørte til på skolens KKFO, og i den forbindelse skulle de arbejde på at skabe et fælles pædagogisk grundlag på tværs af institutionens afdelinger. Her brugte de blandt andet SMTTE modellen i arbejdet med Københavns Kommunes pædagogiske pejlemærker for fritidsinstitutioner.

3 GODE RÅD fra fritidsinstitutionen La Bella

1. Slå ikke et for stort brød op. Selvom man har mange idéer, så fokuser på, hvad der er vigtigt lige nu og få det konkretiseret. Undgå brede formuleringer og vær i stedet meget specifik i formuleringen af både mål, tegn og tiltag - det gør SMTTE mere anvendelig.

2. Hold midtvejsevalueringer og udnyt modellens fleksibilitet. Tag løbende modellen frem og evaluer på, om de igangværende tiltag gør det muligt at nå målene, eller I skal tilpasse dele af modellen.

3. Find balancen mellem fastholdelse og fleksibilitet. Modellen er fleksibel og kan løbende ændres, hvilket er et stort plus. Dog er det også vigtigt at have lidt is i maven, hvis der fx er nogle tiltag som ikke giver pote med det samme. Reflekter løbende, men tillad også tingene at tage form og falde på plads, så I ikke mister fokus, og modellen bliver *for* dynamisk.

fobu årsmøde

Konference og repræsentantskabsmøde

"Vi får rigtig meget viden med hjem fra de professionelle oplægs- holdere på årsmødet. Den viden tager vi med hjem og får videregivet det til vores kolleger, så vi kan bruge det i vores hverdag i børnehøjde"

- Ulla Nielsen, Skovbrynets Børnehus

Sæt allerede nu kryds i kalenderen den 3.-4. maj 2019 for fobu årsmøde 2019

Børnenes Grundlovsdag

Vær med til at fejre Børnenes Grundlovsdag 2018

Børnenes Grundlovsdag bliver i 2018 afholdt torsdag d. 31. maj med temaet

Børns ret til leg og fællesskab

Børnenes Grundlovsdag fejres over hele landet. I København er der et stort arrangement i Hans Tavsens park.

Hermed en stor opfordring til, at I alle - dagtilbud, fritidstilbud, skoler og hvem, der har lyst - fejrer dagen lokalt, da de lokale arrangementer udgør en meget betydningsfuld del af markeringen af Børnenes Grundlovsdag.

Læs mere om de lokale arrangementer på
boernenesgrundlovsdag.dk

Børnenes Grundlovsdag er et samarbejde mellem:

BUPL • Børns Vilkår • Dansk Folkehjælp • DUI-LEG og VIRKE • FOA - Fag og Arbejde • FOLA - Forældrenes Landsforening
• Paraplyorganisationen fobu • Red Barnet Ungdom • Ungdommens Røde Kors

Brug bestyrelsens årshjul til evaluering

TEKST: Bitten Marx Jørgensen, organisationskonsulent, fobu

Januar

1:1 samtale bestyrelsesformand og leder

Bestyrelsesmøde 1. kvartal:

- Evaluering af hele sidste år, pædagogisk, økonomisk, personalemæssigt osv.
- Evaluering af fjerde kvartal ift. økonomi, budget og normering
- Personaletilpasning
- Tilmelding til fobus bestyrelseskursus for de bestyrelsesmedlemmer, der ikke har deltaget. Lederen deltager hver gang
- Fastsætte mål for året. Målene kan både være pædagogiske, økonomiske, praktiske osv. Målene skal beskrives så nøjagtigt, at de kan evalueres efter årets udgang.

Februar

1:1 samtale bestyrelsesformand og leder

Traditioner: Skal bestyrelsen bidrage med noget i forbindelse med fastelavn?

Marts

1:1 samtale bestyrelsesformand og leder

LUS (LederUdviklingsSamtale) mellem bestyrelsesformand og leder. Evt med hjælp udefra.

Traditioner: Skal bestyrelsen bidrage med noget i forbindelse med påske?

Prognose

April

1:1 samtale bestyrelsesformand og leder

Bestyrelsesmøde 2. kvartal:

- Evaluering af første kvartal ift. økonomi, budget og normering
- Forberedelse af sommeren (fx sommerfest, personalekoordinering, planer m.m.)
- Godkendelse og/eller evaluering af læreplaner
- Drøftelse af overgange (fra vuggestue til børnehave, fra børnehave til skole osv.)
- Opfølgning på mål

Arshjulet kan bruges til at beskrive hvilke kriterier, der senere skal evalueres ud fra. Her er det vigtigt, at der skelnes mellem aktiviteter og mål. Det er lettere at sætte hak ved, om bestyrelsen har deltaget i forældremøder, end om de har haft mulighed for at drøfte læringssynet i den ændrede læreplan, herunder hvilken betydning det har for det pædagogiske arbejde med børnene.

En bestyrelse i et selvejende dagtilbud er ikke en konstant størrelse, forstået på den måde at bestyrelsesmedlemmer skiftes ud mindst hver andet år. Derfor er evalueringer også vigtige i

bestyrelsesøjemed, og ikke kun i selve dagtilbuddet. For at kunne fortsætte det gode arbejde, der allerede er i gang, kan nye medlemmer nemmere komme i gang med arbejdet, hvis der forefindes et godt og brugbart årshjul, og der ligger evalueringer på forrige års arbejde.

Det anbefales, at bestyrelsen tilrettelægger sit arbejde med opstilling af mål, handleplan m.v. Systematik i arbejdet giver en god gennemsigtighed og gør bestyrelsen tydelig på, hvad det er den vil, og hvilke intentioner, der ligger bag de enkelte handlinger. Dagtilbuddets virksomhedsplan

består af mange dele, som bestyrelsen sætter ramme og retning for i sit arbejde. Bestyrelsen kan med fordel udarbejde sit eget årshjul med afsæt i opgaverne. Det er godt at have et overblik over, hvornår på året forskellige drøftelser og beslutninger skal tages. Et årshjul giver dermed en grundrytme i dagtilbuddet, som sikrer prioritering af tid og fokus. Fx at man får drøftet behov for kompetenceudvikling, så man kender behovet, inden man skal drøfte økonomi, og man kan afsætte midler i budgettet til den ønskede udvikling.

Nedenstående er et forslag til årshjul:

Maj

1:1 samtale bestyrelsesformand og leder

Førstehjælpskursus

Juni

1:1 samtale bestyrelsesformand og leder

Prognose

Traditioner: Skal bestyrelsen bidrage med noget i forbindelse med en sommerfest?

Juli

Sommerferie

August

1:1 samtale bestyrelsesformand og leder

Bestyrelsesmøde 3. kvartal:

- Evaluering af andet kvartal ift. økonomi, budget og normering
- Evaluering af skolebørn samt modtagelse af nye børn
- Evaluering af sommerferiens aktiviteter
- Arbejde med diverse politikker. Det kan være lønpolitik, seniorpolitik, kompetenceudviklingspolitik osv. Der skal i hvert fald foreligge en sorg- og kriseplan.
- Planlægning af forældremøder i løbet af efteråret
- Opfølgning på mål

Evaluering af årshjulet

Med den nye styrkede læreplan er der kommet fokus på betydningen af evaluering i arbejdet med at udvikle kvaliteten af den pædagogiske praksis. Lad dette fokus smitte af på bestyrelsesarbejdet, så der ligeledes kommer fokus på kvaliteten af dette. For at kunne evaluere på årshjulet, må man stille nogle åbne spørgsmål. Under 1. kvartals bestyrelsesmøde står der, at der skal fastsættes mål for året. Et eksempel kunne være:

Bestyrelsesformanden skal i gang med at afholde LUS med lederen. Efter årets udgang kan man stille følgende spørgsmål:

1. Er LUS blevet afholdt
2. Oplevede bestyrelsesformanden sig klædt på til opgaven, hvis nej, hvad kan vi så gøre ved det?
3. Hvordan oplevede lederen sin LUS?
4. Skal der fortsat afholdes LUS på samme måde, hvis ikke, hvad så?

Desuden anbefales ved årsafslutningen en evaluering af selve bestyrelsesmøderne. Et eksempel kunne være:

1. Når vi vores dagordener?
2. Har dagsordenerne det rigtige indhold?
3. Hvordan synes jeg, tonen er på møderne?
4. Bliver alle hørt?
5. Hvad bidrog jeg selv med?

September

1:1 samtale bestyrelsesformand og leder

Prognose

Oktober

1:1 samtale bestyrelsesformand og leder

Bestyrelsesmøde 4. kvartal:

- Evaluering af tredje kvartal ift. økonomi, budget og normering
- Planlægning af fjerde kvartal ift. årsafslutning
- Planlægning af valg til ny bestyrelse
- Opfølgning på mål

Traditioner: Skal bestyrelsen bidrage med noget i forbindelse med Halloween?

November

1:1 samtale bestyrelsesformand og leder

Konstituering af ny bestyrelse:

- Planlægning af møder/ årshjul for det nye år
- Evaluering af det forgangne år
- Planlægning af første kvartal i det kommende budgetår ift. budget, økonomi og normering

December

Traditioner: Skal bestyrelsen bidrage med noget i forbindelse med julen?

YOU

BLIV ENDNU SKARPERE
PÅ TEORI OG PRAKSIS

KNOW

DELTAĞ PÅ EN LANG RÆKKE
SPÆNDENDE KURSER

YOU

INDGÅ I FAGLIGE FÆLLESSKABER OG
NETVÆRK MED ANDRE FAGPERSONER

WANT

LÆS MERE OG TILMELD DIG PÅ
WWW.FOBU.DK/AKADEMI

TO

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) folder ny rapport om evaluering i dagtilbud ud på fobu årsmøde 2018

Evaluering i dagtilbud

I den kommende nye styrkede pædagogiske læreplan kommer der fornyet og styrket fokus på betydningen af evaluering. I forlængelse af det øgede

fokus på evaluering udgav Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) i februar 2018 rapporten 'Evalueringsredskaber i dagtilbud'. Rapporten giver blandt andet indblik i dagtilbud og

forvaltningers arbejde og erfaringer med evaluering. I rapporten finder du desuden en oversigt over de mest gængse evalueringsredskaber, og hvad de hver især kan bruges til.

EVA på fobu årsmøde 2018

På fobu årsmøde 2018 har vi i fobu inviteret seniorkonsulent Andreas Hougaard, som vil fortælle mere om udviklingen af den gode evalueringskultur. Fokus vil være på forskellige evalueringsformer og evalueringsredskaber, evalueringens organisatoriske rammer og den professionelle opmærksomhed på evalueringernes udviklingsformål ift. læringsmiljøet og børnene. Oplægget vil blandt andet bygge på EVA-undersøgelser om evaluering i dagtilbud.

Hent rapporten

Du kan hente rapporten på EVAs hjemmeside www.eva.dk under 'Dagtilbud for børn'.

Udgiver og tryk:
fobu, Enghavevej 31, 1. sal, 1674 København V

Redaktion:
Anders Zorck, Bitten Marx
Jørgensen, Dorthe Filtenborg Merot og
Michelle Estelle Ringgaard Rivas

Layout og fotograf:
Michelle Estelle Ringgaard Rivas

Fotos:
Blågårdens Børnehus, La Bella, Pakhuset og
Arveprinsesse Carolines Børneasyl

Bladet udkommer to gange årligt - i maj og januar.
Bladet bliver sendt til fobu medlemmer. Ekstra
eksemplarer kan bestilles på info@fobu.dk eller
downloades på www.fobu.dk